

Sygn. akt III AUa 403/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka (spr.)

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSA Karol Kotyński

Protokolant: sekretarz sądowy Małgorzata Matusiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 grudnia 2019 r. w Ł.

sprawy M. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł.

o emeryturę

na skutek apelacji M. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 29 listopada 2018 r. sygn. akt VIII U 702/18

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 403/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 lutego 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił M. C. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie udowodnił wymaganego 25-letniego ogólnego stażu pracy, a tylko 24 lata, 9 miesięcy i 12 dni. Okres 15 lat pracy w warunkach szczególnych został udowodniony.

Wnioskodawca złożył odwołanie od tej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie emerytury. Wniósł o zaliczenie do ogólnego stażu pracy okresu nauki zawodu (praktyki zawodowej) w zawodzie rolnika w (...) Szkole Rolniczej w Ł. w latach szkolnych 1973/1974 oraz 1974/1975. Podniósł, że w trakcie nauki odbył praktyczną naukę zawodu, a ponadto pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców, co również jest praktyczną nauką zawodu.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie od decyzji z dnia 20 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach:

M. C., urodzony (...), w dniu 18 grudnia 2017 r. złożył wniosek o emeryturę. Nie jest on członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Decyzją z dnia 5 stycznia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił M. C. prawa do emerytury na tej podstawie, że na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił wymaganego 25-letniego ogólnego stażu pracy (a jedynie 19 lat, 11 miesięcy i 28 dni w tym 19 lat, 9 miesięcy i 16 dni okresów składkowych i 2 miesiące i 12 dni okresów nieskładkowych) oraz wymaganego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych (a jedynie 2 lata, 7 miesięcy i 9 dni, tj. okres pracy w K.-V. od 2 listopada 1988 r. do 4 lutego 1989 r. i od 12 sierpnia 1996 r. do 31 grudnia 1998 r.), a nadto nie osiągnął wieku emerytalnego. Do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawcy okresu zatrudnienia w zakładzie (...) S.A. od 30 lipca 1979 r. do 15 grudnia 1982 r.

Ponownie z wnioskiem o emeryturę wnioskodawca wystąpił w dniu 2 lutego 2018 r. Decyzją z dnia 20 lutego 2018 r. organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy wymagany staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat, 4 miesięcy i 19 dni.

Do dnia 1 stycznia 1999 r. organ rentowy uznał wnioskodawcy za udokumentowany ogólny staż ubezpieczeniowy w wymiarze 24 lat, 9 miesięcy i 12 dni w tym 19 lat, 9 miesięcy i 16 dni okresów składkowych, 2 miesiące i 12 dni okresów nieskładkowych i 4 lata, 9 miesięcy i 14 dni okresów uzupełniających – tj.:

- okres pracy w gospodarstwie rolnym od 17 stycznia 1974 r. do 1 czerwca 1976 r.,
- okres zatrudnienia w (...) Fabryce (...) w W. Wydział Zamiejskowy w Ł. od 2 czerwca 1976 r. do 30 października 1976 r. na stanowiskach tokarza – tłoczarza przyuczenie do zawodu i tokarza - tłoczarza,
- okres pracy w gospodarstwie rolnym od 31 października 1976 r. do 31 sierpnia 1977 r.,
- okres zatrudnienia w Kombinacie (...) Zakładzie (...) w Ł. od 1 września 1977 r. do 17 grudnia 1977 r. na stanowisku tokarza,
- okres pracy w gospodarstwie rolnym od 18 grudnia 1977 r. do 13 lipca 1979 r.,
- okres zatrudnienia w Zakładach (...) w Ł. od 30 lipca 1979 r. do 15 grudnia 1982 r. na stanowisku robotnika transportu, robotnika magazynowego – brakarza,
- okres zatrudnienia w (...) Fabryce (...) w Ł. od 20 grudnia 1982 r. do 31 października 1988 r. na stanowisku dziewiarza,
- okres zatrudnienia w Zakładach (...) w Ł. od 2 listopada 1988 r. do 4 lutego 1989 r. na stanowisku dziewiarza szydełkarek,
- okres zatrudnienia w (...) Fabryce (...) w Ł. od 13 lutego 1989 r. do 8 marca 1996 r. na stanowisku dziewiarza, w tym okresy nieskładkowe od 9 lutego 1995 r. do 28 lutego 1995 r., od 26 kwietnia 1995 r. do 9 maja 1995 r., od 7 września 1995 r. do 13 września 1995 r., od 21 grudnia 1995 r. do 30 grudnia 1995 r. i od 29 stycznia 1996 r. do 2 lutego 1996 r.,
- okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych od 16 marca 1996 r. do 2 czerwca 1996 r.,
- okres zatrudnienia w Zakładach (...) w Ł. od 3 czerwca 1996 r. do 11 czerwca 1996 r. na stanowisku pomocy dziewiarza,
- okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych od 25 czerwca 1996 r. do 21 lipca 1996 r.
- okres zatrudnienia w (...) S.A. w Ł. od 12 sierpnia 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. na stanowisku dziewiarza maszyn płaskich w tym okresy nieskładkowe od 24 stycznia 1997 r. do 31 stycznia 1997 r. i od 27 marca 1998 r. do 3 kwietnia 1998 r.

M. C. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w okresach: od 20 grudnia 1982 r. do 31 października 1988 r. i od 13 lutego 1989 r. do 8 marca 1996 r. jako dziewiarz osnowarek stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy produkcji

i wykańczaniu wyrobów włókienniczych w Ł.F.K. (...) w Ł., aktualnie (...) S.A. w Ł.. Wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy jako pomocnik dziewiarza w Zakładach (...) S.A. w Ł. oraz w (...) S.A. w Ł. (poprzednio Zakładach (...) S.A. w Ł.) w okresach od 2 stycznia 1988 r. do 4 lutego 1989 r. jako dziewiarz- szydełkarz i od 12 sierpnia 1996 r. do 31 maja 1999 r. jako dziewiarz maszyn płaskich – stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych.

Powyższe prace wymienione są też w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w dziale VII pod pozycją 4 – prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych.

Wnioskodawca w okresie od 1 września 1973 r. do 20 czerwca 1975 r. uczęszczał do (...) Szkoły Rolniczej w Ł., uzyskując zawód rolnika. Szkołę ukończył w dniu 20 czerwca 1975 r. W czasie trwania nauki wnioskodawca odbywał jedynie zajęcia praktyczne w gospodarstwach rolnych (wskazane w arkuszu ocen i świadectwie ukończenia szkoły). Zajęcia w ramach praktyk szkolnych odbywały się w PGR-ach. Wnioskodawca nie miał podpisanej umowy o praktyczną naukę zawodu. W okresie nauki w szkole, tj. od 1 września 1973 r. do 16 stycznia 1974 r. (do ukończenia 16-go roku życia) wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. Prace wykonywał codziennie po przyjeździe ze szkoły, głównie przy obrządki zwierząt. Nadto w okresie wakacyjnym pomagał w pracach przy żniwach, jesienią przy wykopkach ziemniaków. Czynności te zajmowały mu około 4-5 godzin dziennie. W pracach polowych w okresie wakacyjnym w ramach wzajemnej pomocy rodzina wnioskodawcy korzystała także z pomocy sąsiadów.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dokumentów zawartych w aktach organu rentowego i załączonych do akt sprawy, których wiarygodność nie była przez strony kwestionowana, oraz zeznania M. C.. Sąd Okręgowy oddalił wnioski M. C. o przesłuchanie świadków J. C. i Z. R. jako zgłoszonych na okoliczności bezsporne (tj. na okoliczność zatrudnienia wnioskodawcy w warunkach szczególnych w zakładzie (...) S.A. od 30 lipca 1979 r. do 15 grudnia 1982 r.). Bezspornym w sprawie było bowiem, że wnioskodawca spełnił przesłankę posiadania co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd pierwszej instancji wskazał art. 184, art. 32, art. 5 i art. 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 nr 8 poz. 43 ze zm.). W odniesieniu do zagadnienia zatrudnienia młodocianych po dniu 8 maja 1945 r., a przed dniem 1 stycznia 1975 r. Sąd Okręgowy jako podstawę prawną rozstrzygnięcia powołał również dekret z dnia 2 sierpnia 1951 r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych w zakładach pracy (Dz.U. nr 41 poz. 311 ze zm.) oraz wydane z upoważnienia tego dekretu rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1952 r. (Dz.U. nr 21 poz. 135), a także przepisy ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz.U. nr 45 poz. 226 ze zm.) – art. 4, art. 9 oraz art. 10.

Sąd Okręgowy wskazał, odnosząc się do ww. przepisów, że warunkiem zaliczenia okresów zatrudnienia młodocianego do okresów składkowych było zawarcie umowy o naukę zawodu, w celu przygotowania zawodowego lub wstępnego stażu pracy na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed 1 stycznia 1975 r., o jakich mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, których uznanie warunkuje jedynie wykonywanie pracy na podstawie indywidualnej umowy o naukę zawodu. Stosunek zatrudnienia obejmował tylko młodocianych przyjętych do pracy w celu nauki zawodu zobowiązanych do doksztalcania się w szkole, nie zaś tych, którzy pobierali naukę bez zatrudnienia się. Zaznaczył też, że przepisy ustawy emerytalnej zawierające katalog okresów składkowych i nieskładkowych, uwzględnianych przy ustalaniu stażu ubezpieczeniowego warunkującego prawo do emerytury lub renty oraz ich wysokość, nie przewidują możliwości uwzględniania okresu edukacji na poziomie uzyskiwania podstawowych kwalifikacji zawodowych, a więc okresu nauki w szkole zawodowej, technikum

czy liceum, nawet jeśli program nauki przewidywał także naukę zawodu, np. w warsztatach szkolnych lub w czasie praktyk szkolnych.

Sąd powołał także pogląd, zgodnie z którym do stażu emerytalnego zalicza się okres zatrudnienia młodocianego, a nie okres nauki w zasadniczej szkole zawodowej, a to, iż była to szkoła przyzakładowa wcale nie oznacza, że uczeń tej szkoły pozostawał w zatrudnieniu pracowniczym. (...) oświaty przewidywał, że zasadnicze szkoły zawodowe były prowadzone przez zakłady pracy. Był to wtedy administracyjny stosunek ucznia szkoły, a nie stosunek pracy. W zasadniczej szkole zawodowej uczeń zdobywał wykształcenie na poziomie szkoły zawodowej i uczył się zawodu, co łączyło się z praktyką zawodową przewidzianą w programie nauczania. Naturalnym było, że uczeń odbywał praktykę, w ramach której wykonywał określone czynności, jednak nie była to praca w ramach pracowniczego zatrudnienia. Od takiej nauki w szkole należy odróżnić zatrudnienie młodocianego na podstawie ustawy z 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu. Zadaniem młodocianego było przede wszystkim wykonywanie określonej pracy (zatrudnienia).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że spór w sprawie sprowadzał się do zaliczenia okresu od 1 września 1973 r. do 16 stycznia 1974 r. kiedy to ubezpieczony uczył się w (...) Szkole Rolniczej w Ł..

W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony nie wykazał, że jakkolwiek zakład pracy faktycznie zawarł z nim (lub jego przedstawicielem ustawowym) umowę o praktyczną naukę zawodu jako uczniem (...) Szkoły Rolniczej w Ł.. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że wnioskodawca wprost przyznał, że takiej umowy nie zawarto i że w PGR-ach realizował praktyki szkolne w okresie wakacyjnym, po czym stwierdził, że jednak nie pamięta, w jakich porach roku odbywały się te praktyki. Sąd Okręgowy dodał, że M. C. nie przedłożył żadnych dokumentów potwierdzających, że jako uczeń tej szkoły pozostawał w zatrudnieniu pracowniczym, tj. umowy o praktyczną naukę zawodu, zaświadczenia, z którego wynikałoby czy i w jakiej wysokości otrzymywał wynagrodzenie, świadectwa pracy. W wymienionym okresie wnioskodawca nie został także zgłoszony przez pracodawcę do ubezpieczenia społecznego. Z zebranego materiału dowodowego w postaci świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły rolniczej wynika jedynie, że w spornym okresie wnioskodawca był uczniem zasadniczej szkoły rolniczej. Świadectwo to niewątpliwie nie potwierdza zatrudnienia wnioskodawcy w oparciu o umowę o praktyczną naukę zawodu. Ponadto Sąd Okręgowy zważył, że jak wynika z zeznań samego wnioskodawcy, w spornym okresie pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, co czynił codziennie po przyjeździe ze szkoły i w okresie wakacyjnym, a zatem nie mógł równoległe w tym samym czasie wykonywać pracy na podstawie ewentualnej umowy o praktyczną naukę zawodu.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się również przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia. Wnioskodawcy zaliczono do ogólnego stażu ubezpieczeniowego okres jego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 17 stycznia 1974 r., gdyż w tej dacie ukończył on 16 lat.

Nadto dodano, że z pisma Zespołu Szkół nr (...) w Ł. z 27 września 2018 r. i z zaświadczenia dyrektora Zespołu Szkół nr (...) Rolniczego Centrum (...) w Ł. z dnia 27 września 2018 r. wynika, że na podstawie posiadanej dokumentacji brak możliwości stwierdzenia, iż wnioskodawca odbywał praktykę zawodową w gospodarstwach rolnych, a z arkusza ocen wynika, że były to jedynie zajęcia praktyczne w gospodarstwach rolnych, a szkoła nie posiada żadnych umów o praktyczną naukę zawodu z tamtego okresu.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawcy spoczywał ciężar dowodowy w niniejszej sprawie.

Brak jest podstaw do uwzględnienia żądania wnioskodawcy w zakresie zaliczenia tego okresu do stażu pracy.

W tej sytuacji wnioskodawca nie udowodnił 25-letniego ogólnego stażu, tj. okresów składkowych i nieskładkowych, uprawniającego go do przejścia na emeryturę na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Od powyższego wyroku apelację wniósł M. C. zaskarżając wyrok w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił art. 233 § 1 k.p.c. polegające na błędnym stwierdzeniu, że odwołujący w spornym okresie od 1 września 1973 r. do 16 stycznia 1974 r. faktycznie nie wykonywał zatrudnienia na warunkach określonych w ustawie z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. nr 45, poz. 226 ze zm.) w ramach nauki zawodu, podczas gdy z zeznań odwołującego wynika, iż w spornym okresie od 1 września 1973 r. do 16 stycznia 1974 r. łączyła go z gospodarstwem rolnym rodziców umowa o naukę zawodu w celu przyuczenia do pracy rolnika; naruszenie art. 6 ust. 2 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polegające na jego niezastosowaniu i niezakwalifikowaniu spornej pracy u rodziców odwołującego w okresie od 1 września 1973 r. do 16 stycznia 1974 r. jako okresu składkowego, podczas gdy faktyczne wykonywanie przez odwołującego zatrudnienia na warunkach określonych w ustawie o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy decyduje o zaliczeniu tej pracy do okresu składkowego.

Podnosząc ww. zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania w całości i zmianę decyzji organu rentowego i przyznanie prawa do emerytury oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu za pierwszą i drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu, bowiem Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie. Przedstawione w apelacji argumenty stanowią w istocie jedynie polemikę z dokonanymi przez Sąd pierwszej instancji prawidłowymi ustaleniami i nie mogą skutkować wzruszeniem zaskarżonego orzeczenia. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił w sprawie stan faktyczny oraz oparł się na właściwych przepisach prawa materialnego.

Przedmiotem postępowania jest decyzja organu rentowego, którą odmówiono M. C. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu (...). Zgodnie z art. 184 ust. 1 ww. ustawy ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 184, to dla mężczyzn 25 lat, a okres pracy w warunkach szczególnych, to 15 lat. Organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił on 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Organ rentowy uznał za udowodnione 24 lata, 9 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Zatem do wymaganych 25 lat zabrakło 2 miesięcy i 18 dni. Jest przy tym oczywiste, że tylko łączne spełnienie wszystkich warunków określonych w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS uprawnia do emerytury. Niespełnienie któregokolwiek z nich powoduje odmowę prawa do emerytury. Wobec faktu, że bezsporne w sprawie było spełnienie przez M. C. przesłanek wieku i okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, w postępowaniu sądowym rozstrzygnąć należało, czy wnioskodawca spełnia warunek 25 lat stażu ogólnego.

Na gruncie niniejszej sprawy sporny dla stron był okres od 1 września 1973 r. do 16 stycznia 1974 r., kiedy to według twierdzeń apelującego, miała go łączyć z gospodarstwem rolnym rodziców umowa o naukę zawodu w celu przyuczenia do pracy rolnika.

Odnośnie przesłanki stażu należy zaznaczyć, że zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za okresy składkowe uważa się przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r., za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Zasadnie przy wydawaniu wyroku Sąd pierwszej instancji odniósł się zatem do treści obowiązującej do 31 grudnia 1974r., czyli do dnia wejścia w życie kodeksu pracy, ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym

stażu pracy. Zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 ustawy młodociani mogą być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy, odbycia wstępnego stażu pracy. A stosownie do treści art. 9 ust. 1 zakład pracy przyjmując młodocianego na naukę zawodu w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy jest obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego. Art. 10 w/w ustawy stanowi zaś, że okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy są okresami zatrudnienia. Zgodnie z art. 18 ust. 1 w okresie nauki zawodu i przyuczania do określonej pracy obowiązują uczniowskie stawki płac. Stosownie zaś do treści art. 20 ust. 1 ustawa o pracowniczych urlopowych z dnia 29 kwietnia 1969 r. (Dz.U. Nr 12, poz. 85) pracownik młodociany nabywa po upływie 6 miesięcy od rozpoczęcia pracy prawo do jednorazowego urlopu w wymiarze 12 dni roboczych. Na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy wydano rozporządzenie Ministra Oświaty w sprawie doksztalcania oraz kontroli nauki zawodu młodocianych zatrudnionych w zakładach pracy z dnia 14 lutego 1959 r., które w § 1 stanowiło, że młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani są do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu. Czas nauki w zakresie szkoły podstawowej i doksztalcania zawodowego wlicza się do czasu pracy młodocianych łącznie w wymiarze do 18 godzin tygodniowo. Zgodnie z § 2 młodociani przyjęci do pracy, do przyuczenia do określonej pracy lub do odbycia wstępnego stażu pracy po przyuczeniu do określonej pracy są obowiązani: jeżeli nie ukończyli 7 klas szkoły podstawowej - do doksztalcania się w celu ukończenia pełnej szkoły podstawowej;

2) jeżeli ukończyli 7 klas szkoły podstawowej - do doksztalcania się zawodowego lub ogólnokształcącego - według wyboru młodocianego przy wykorzystaniu istniejącej sieci szkół. W myśl § 3 obowiązek doksztalcania się do czasu ukończenia 18 lat życia przez młodocianych zatrudnionych w zakładach pracy powinien być wykonywany przez uczęszczanie do zasadniczych szkół zawodowych dla pracujących i innych szkół zawodowych, ośrodków doksztalcania zawodowego i szkół ogólnokształcących oraz na kursy. § 4 zasadnicze szkoły zawodowe dla pracujących przeznaczone są do doksztalcania zawodowego młodocianych przyjętych do nauki zawodu, do przyuczenia do określonej pracy lub do odbycia wstępnego stażu pracy po przyuczeniu do określonej pracy oraz dla młodocianych przyjętych do pracy. § 5 zadaniem zasadniczych szkół zawodowych dla pracujących jest uzupełnienie teoretyczne szkolenia praktycznego odbywanego w zakładzie pracy przez kształcenie ogólne i zawodowe z uwzględnieniem potrzeb życia gospodarczego i zawodów, w których młodociani są zatrudnieni, oraz pogłębienie wychowania społeczno-obywatelskiego i kulturalnego. § 10 warunkiem przyjęcia do zasadniczej szkoły zawodowej dla pracujących młodocianego podlegającego obowiązkowi doksztalcania jest przedłożenie zaświadczenia zakładu pracy stwierdzającego, że młodociany jest zatrudniony lub będzie zatrudniony w ciągu najbliższych 6 miesięcy. § 19 Zakłady pracy obowiązane są do zgłaszania zatrudnionych w zakładzie młodocianych do doksztalcania w szkołach, ośrodkach i na kursach wskazanych przez władze szkolne i w terminach przez te władze określonych. Z kolei zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o rozwoju systemu oświaty i wychowania z dnia 15 lipca 1961 r. (Dz.U. Nr 32, poz. 160) kształcenie kwalifikowanych robotników, pracowników i rolników odbywa się w zasadniczych szkołach zawodowych. Stosownie do ustępu 2 zasadnicze szkoły zawodowe zapewnią przygotowanie zawodowe do wykonywania funkcji kwalifikowanego robotnika, pracownika i rolnika oraz wykształcenie ogólne, niezbędne do dalszego kształcenia się. Praktyka zawodowa stanowi część procesu kształcenia w zasadniczych szkołach zawodowych i odbywa się w uspołecznionych zakładach pracy (ust. 3). W myśl art. 12 zasadnicze szkoły zawodowe mogą być organizowane jako szkoły przyzakładowe (ust. 1). Zasadnicze szkoły zawodowe przyzakładowe są zakładane, utrzymywane i prowadzone przez zakłady pracy. Od dnia 1 lutego 1974r. zasady organizowania w zakładach pracy praktycznej nauki zawodu dla uczniów szkół zawodowych regulowało rozporządzenie Rady Ministrów dnia 1 lutego 1974 r. (Dz.U. Nr 9, poz. 53), które w § 1 stanowiło, że rozporządzenie dotyczy praktycznej nauki zawodu odbywanej przez uczniów szkół zawodowych dla nie pracujących bez względu na podporządkowanie resortowe szkół, a w § 3, że praktyczna nauka zawodu w formie praktyk zawodowych może być organizowana w czasie trwania roku szkolnego, jak również w czasie wakacji. Stosownie zaś do § 4 praktyczna nauka zawodu nie stanowi nawiązania stosunku pracy; prawa i

obowiązki uczniów oraz zakładu pracy w okresie odbywania praktycznej nauki zawodu regulują przepisy niniejszego rozporządzenia.

Reasumując, młodociany, odbywający naukę zawodu, przyuczanie do określonej pracy, bądź odbywający wstępny staż pracy w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy, posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym. Tak więc jeżeli młodociany odbywał praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy, przyuczanie do określonej pracy oraz wstępny staż pracy, to okres taki podlegał uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty oraz przy ustalaniu wysokości tych świadczeń. Podstawowe rozróżnienie dotyczy tego, czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej. Innymi słowy, czy nauczający zawodu był pracodawcą, czy nauczycielem młodocianego, a więc czy związek między nimi polegał na stosunku prawa pracy - nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy, czy na stosunku administracyjnym. Stosunek zatrudnienia obejmował bowiem tylko młodocianych przyjętych do pracy w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy bądź odbycia wstępnego stażu pracy, obowiązanych do doksztalcenia się w szkole, nie zaś tych, którzy pobierali naukę bez zatrudnienia. Uczniowie mogli odbywać naukę zawodu w formie praktyk w zakładach pracy, lecz nie otrzymywali wynagrodzenia, a ich czas pracy nie podlegał rygorom przewidzianym dla pracowników. Odbywali praktyki zawodowe i zajęcia praktyczne według harmonogramu. W takich też przypadkach to szkoła, a nie uczeń, zawierała z zakładem pracy „umowę o praktyczną naukę zawodu”. Między uczniem a zakładem pracy nie istniał wówczas żaden stosunek prawny. W drugim przypadku umowy dotyczące praktyk, polegających na nauce zawodu, były zawierane przez zakłady pracy z osobami młodocianymi lub ich przedstawicielami ustawowymi. Umowy te, będące umowami o naukę zawodu, powodowały nawiązanie między zakładem, w którym były odbywane praktyki i uczniem stosunku pracy, który był odrębny od stosunku administracyjnego łączącego ucznia ze szkołą. Tylko okresy takiej nauki zawodu mogą być zaliczone do stażu ubezpieczeniowego jako okresy składkowe, bowiem tylko one są okresami zatrudnienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 sierpnia 2018 r., III AUa 636/18, L.).

Bezspornie M. C. w kwestionowanym okresie był uczniem (...) Szkoły Zawodowej – Szkoły (...). Nie była to szkoła dla pracujących. Był uczniem, który w ramach nauki odbywał zajęcia praktyczne w uspołecznionych zakładach pracy – PGR, przy czym zajęcia praktyczne odbywał tylko w wakacje. Nie powinno więc budzić żadnych wątpliwości, że okres tej nauki od 1 września 1973r. do 16 stycznia 1974r. nie jest okresem pracy młodocianego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r., bowiem jak wynika zarówno z zeznań ubezpieczonego jak i z dowodów z dokumentów w postaci zaświadczenia Zespołu Szkół z dnia 20 marca 2018r. (k. 17) oraz z dnia 27 września 2018r. (k. 33), arkusza ocen (k. 36), pisma Zespołu Szkół z dnia 27 września 2018r. (k. 37). Trafnie tę okoliczność ustalił Sąd Okręgowy.

W ramach zgromadzonego materiału dowodowego jako zupełnie bezpodstawny jawi się zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i próba wykazania, że od 1 września 1973 r. do 16 stycznia 1974 r. ubezpieczonego łączyła z własnymi rodzicami, a ściślej z ich gospodarstwem rolnym, umowa o naukę zawodu w celu przyuczenia do pracy rolnika. Jak wskazano powyżej umowa o naukę zawodu powinna odpowiadać rygorom wynikającym z ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy. Ani w toku postępowania przed sądem I instancji, ani w apelacji, czy też przed Sądem II instancji skarżący, poza wyrażeniem swojego stanowiska w żaden sposób nie udowodnił, że wiązała go „z gospodarstwem rolnym rodziców” umowa o naukę zawodu, która odpowiada rygorom z ustawy z dnia 2 lipca 1958r. i, że umowa ta była wykonywana. Jakkolwiek w orzecznictwie przyjmuje się, że nawet niesporządzenie pisemnej umowy o naukę zawodu nie przesądza o niemożliwości zakwalifikowania spornej pracy jako okresu składkowego z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to jednak konieczne jest ustalenie, że ubezpieczony faktycznie wykonywał zatrudnienie na warunkach określonych w ustawie z dnia 2 lipca 1958 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2017 r., sygn. akt III UK 286/16, L.). Jak wynika z zebranych dowodów M. C. w okresie od 1 września 1973r. do 16 stycznia 1974r. był uczniem zasadniczej szkoły zawodowej

i nie był związany z żadnym podmiotem, w tym z „gospodarstwem rolnym rodziców” umową o naukę zawodu. Z dowodów tych wynika, że w spornym okresie M. C. uczył się w systemie dziennym, a po szkole pomagał rodzicom w gospodarstwie rolnym. Przypomnieć należy, że z oświadczenia ubezpieczonego złożonego na rozprawie apelacyjnej wynika wprost, że przed 16 stycznia 1974r. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców bez jakiegokolwiek umowy, jako dziecko. Pracę tę wykonywał także po dniu 16 stycznia 1974r. Zatem sam ubezpieczony zaprzeczył zawartym w apelacji twierdzeniom, że w gospodarstwie rolnym rodziców przed ukończeniem 16 roku życia pracował w charakterze młodocianego pracownika w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy. Prace wykonywane przez wnioskodawcę w spornym okresie na terenie gospodarstwa rolnego rodziców stanowiły jedynie pomoc dziecka w funkcjonowaniu gospodarstwa. Nie sposób w tym układzie uznać M. C. za pracownika w tym gospodarstwie, a jego rodziców za pracodawców. Zauważyć też trzeba, że nie jest kwestionowane przez ubezpieczonego, że dalszy okres nauki, tj. od dnia 17 stycznia 1974r. jest zaliczony w całości jako okres uzupełniający, tj. prace w gospodarstwie rolnym rodziców na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a nie jako okres nauki zawodu (pracy młodocianego).

W konsekwencji za niezasadne należy uznać zarzuty naruszenia prawa procesowego i prawa materialnego. Ustalenie, że w spornym okresie M. C. nie wykonywał zatrudnienia jako młodociany pracownik w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 1958r. powoduje, że okresu tego nie można uznać za okres składkowy w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie bowiem z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy zaliczeniu podlega okres zatrudnienia młodocianych. Niezaliczenie tego okresu powoduje, że M. C. na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a tylko 24 lat, 9 miesięcy i 12 dni. Tym samym ubezpieczony nie spełnił wszystkich warunków do nabycia emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.